

Uus teadusdoktor Jaanus Suumann

MAO BIOMARKERID JA NENDE DÜNAAMIKA KUI VÄHEINVASIIVNE MEETOD MAO SEISUNDI HINDAMISEKS BARIAATRILISE KIRURGIA PATSIENTIDEL

24. novembril 2023 kaitses Jaanus Suumann arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Mao biomarkerid ja nende dünaamika kui väheinvasiivne meetod mao seisundi hindamiseks bariaatrilise kirurgia patsientidel“ (*Gastric biomarkers and their dynamics as a less invasive method to evaluate stomach health in bariatric surgery patients*).

Väitekirja juhendajad olid üldkirurgia kaasprofessor Toomas Sillakivi Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudist ja kirurgiliste haiguste professor Ants Peetsalu (juhendas kuni aastani 2020). Oponeeris professor Almantas Maleckas Leedu Terviseteaduste Ülikoolist.

Paralleelselt rasvunute arvu suurenemisega on maailmas kasvanud bariaatriliste operatsioonide arv. Raskekujulise rasvumise korral on kirurgiline sekkumine ainus tõhus ja kestva toimet tagav ravimeetod. Bariaatriliste patsientide pre- ja postoperatiivses käsitluses on mao seisundi hindamise kuldseks standardiks seedetrakti ülaosa endoskoopiline uuring ning biopaatide võtmine.

Viimastel aastakümnetel on populaarsust kogunud vereproovil põhinev biomarkerite testpaneel, mis aitab väheinvasiivset meetodit

kasutades diagnoosida mao funktsionaalseid muutusi ja limaskesta haigusi. Testpaneel põhineb neljal maospetsiifilisel biomarkeril (pepsinogeen I ja II, gastriin-17, *Helicobacter pylori* antikeha), mille väärtuste põhjal saab eristada 8 erinevat markerite profiili.

Doktoritöö eesmärk oli esiteks selgitada välja, kas biomarkerite testi abil oleks võimalik vältida invasiivse endoskoopilise uuringu tegemist bariaatrilisele operatsioonile minevatele patsientidele, ning teiseks kirjeldada mao biomarkerite profiili muutust 2 aasta jooksul pärast maovähendusoperatsiooni. Töös hinnati, kas postoperatiivselt tekkinud muutused mao biomarkerite profiilis on seotud operatsioonist tingitud anatoomiliste muutustega või on nende põhjuseks mao limaskesta patohistoloogilised muutused. Uuriti ka seda, kas mao biomarkerite pre- ja postoperatiivsed väärtused korreleeruvad ühe aasta liigse kehakaalu langusega.

Uuring põhines 105 patsiendi andmetel, kellele tehti Tartu Ülikooli Kliinikumi kirurgikliinikus mao vertikaalne resektsioon või maost möödajuhitiv operatsioon. Uuringu tulemustest selgus, et biomarkerite testpaneeli normaalsed

väärtused peegeldavad hästi terve mao seisundit, mistõttu võiks see test asümptomaatilistel rasvunud patsientidel normaalse väärtuste korral asendada preoperatiivset endoskoopilist uuringut. Uuringu tulemuste alusel oleks preoperatiivne endoskoopiline uuring olnud välditav 31%-l patsientidest.

Uurimistöö tulemused näitavad, et bariaatrilise operatsiooni järel toimuvad märkimisväärsed muutused biomarkerite profiilis on põhjustatud operatsioonist, kuid mitte mao limaskesta haigusest. Muutused biomarkerite tasemes püsivad stabiilsena vähemalt kaks aastat pärast operatsiooni.